

Lausunto

3.10.2023

MV/25484/2023

1 (5)

Viite

Asia HELSINKI, Teinintie 10, Oulunkylän kirkon purkaminen

Sitowise on pyytänyt Museoviraston lausunnon Oulunkylän kirkon (Teinintie 10, Helsinki) maankäyttö- ja rakennuslain mukaista purkulupahakemusta varten. Lausuntoaineisto käsittää Rakennushistoriaselvityksen (Sitowise 2020), Rakenne-, sisäilma- ja kosteusteknisen kuntotutkimuksen (Sitowise 20.5.2020), Ennakkoneuvottelun muistion (15.8.2023), Julkisivurakenteiden kuntotutkimuksen (Inspecta 6.2.2012), Maanvuokrasopimuksen muutoksen (2.2.2022) sekä toimintaohjeen vuokrasopimuksen päättyessä. Museovirasto esittää asiasta lausuntonaan seuraavan.

Oulunkylän kirkko on valmistunut 1972, suunnittelijanaan arkkitehti Heikki Castrén (1929–1980). Rakennushanke alkoi jo ennen Castrénin oman toimiston perustamista Viljo Revellin toimistossa, jossa Castrén oli mukana mm. Toronton kaupungintalon ja Helsingin nk. Makkaratalon projekteissa. Revellin kuoltua toimiston muut arkkitehdit perustivat vuonna 1965 arkkitehtitoimisto Heikki Castrén & Co:n jatkamaan keskeneräisiä suunnitteluhankkeita. Vuonna 1972 sen seuraajaksi perustettiin Castrén–Jauhiainen–Nuutila Oy.

Asemakaavassa (voimaantulo 13.12.2018) tonttia koskee merkintä YKA, eli kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten sekä palveluasuntojen korttelialue. enintään 60 % kerrosalasta saa olla palveluasumista. Kirkkoon ei kaavassa kohdistu suojelumerkintöjä. Kirkkoa ei myöskään ole suojeltu kirkkolain nojalla.

Kirkon omistaa Helsingin seurakuntayhtymä. Se sijaitsee Helsingin kaupungin vuokratontilla, jonka maanvuokrasopimus päättyy 31.12.2025. Vuokrasopimuksen sisällön mukaisesti seurakuntayhtymä on veloitettu purkamaan nykyisen rakennuksen ennen maanvuokrasopimuksen päättymistä. Lausuntoaineiston mukaan Oulunkylän seurakuntaneuvosto on tehnyt päätöksen luopua kirkosta.

Tutkimukset ja selvitykset

Kuntotutkimuksessa suositellut toimenpiteet ovat laajoja ja koskevat huomattavaa osaa rakennuksesta. Tutkimuksen mukaan maanvaraisen alapohjan ja maanvastaisen ulkoseinärakenteen vedeneristys puuttuu tai on puutteellinen. Alapohjarakenteen rakenneliittymissä on epätiiveyskohtia. Kosteuspitoisuudet ovat kohonneet ja maanvastaisen ulkoseinärakenteen sisäpuolella on paikoin kosteuden

aiheuttamia vaurioita. Tiilimuuratusta julkisivussa on kosteusrasitusta lisääviä puutteita. Tiilisaumaukset ovat rapautuneet ja rakoilleet. Rakenne on tuulettumaton. Mikrobianalyysien mukaan ulkoseinärakenteissa kosteus- ja mikrobivaurioituminen on edennyt laajalle. Rakenteista on vuotoreittejä sisäilmaan. Rakennuksen sisätilat ovat paine-eron seurantamittausten mukaan pääosan ajasta alipaineisia ulkoilmaan nähden. Rakennuksen ikkunat ja ovet on todettu kuntotutkimuksessa ikääntyneiksi ja säärasituksen vaurioittamiksi. Lisäksi tutkimuksessa on huomioita mineraalivillakuitujen määrästä ja lähteistä sisätiloissa sekä vesikaton vuotoriskikohdista.

Kuntotutkimuksessa suositellaan uusittaviksi alapohjarakenteet, maanvastaisten ulkoseinäosuuksien ulkopuolinen vedeneristys sekä ulkoseinärakenteen kosteus- ja mikrobivaurioituneet lämmöneristeet. Lisäksi suositellaan ikkunoiden ja ulko-ovien uusimista. Alapohjarakenteiden rakenneliittymien ja läpivientien sekä ulkoseinärakenteen sisäkuoren tiivistämisen osalta tutkimuksessa tuodaan esiin vaihtoehtoisia tiivistyskorjauksia. Ulkoseinärakenteen tiivistämistä tutkimuksessa pidetään sisäkuoreltaan tiilirakenteisessa kohteessa haastavana ja sen todetaan tuovan rakenteelle vain muutaman vuoden lisäkäyttöikä.

Ennakkoneuvottelumuiotiossa on todettu, että vuonna 2021 Oulunkylän kirkon peruskorjauksen laajuudesta laaditun selvityksen mukaan raskaan peruskorjauksen kustannukset ylittäisivät vastaavan laajuisen uudisrakennushankkeen kustannukset, mukaan lukien olevan rakennuksen purkukustannukset.

Rakennushistoriallisessa selvityksessä todetaan, että Oulunkylän kirkko edustaa hyvin paikallista ja seurakunnan identiteettiä ja että se on vahva modernin kaupungistumisen ja kaupunginosaseurakunnan symboli. Merkittävänä pidetään, että kirkko todistusvoimaisena kertoo seurakuntaelämän ilmiöistä ja alueidentiteetistä 1960-luvulta tähän päivään: 1970-luvun ”seurakunnallisena työkeskuksena” ja myöhemmin ”monitoimitalona”. Kirkkorakennus on tyypillinen Helsingin kaupunginosakirkko eli ajalta, jolloin kaupunginosa rakennettiin aluerakentamisen hengessä. Asuinalueen lähikirkko Oulunkylässä on edelleen maiseman fokus. Kirkon arkkitehtonisen tyylin todetaan edelleen ilmentävän aikakauden suunnitteluperiaatteita.

Oulunkylän kirkon ominaispiirteistä ja säilyneisyydestä

Oulunkylän kirkko suunniteltiin ja rakennettiin ajankohtana, jolloin järjestelmäarkkitehtuurin periaatteet, kuten säännönmukaisuus ja rakennejärjestelmän käyttö osana arkkitehtuuri-ilmaisua, alkoivat näkyä kirkkorakennuksissakin. Matala, tasakattoinen rakennus on ulkohahmoltaan vähäeleinen. Ympäröivien katujen suuntaan tumman punatiiliset julkisivut ovat lähes suljetut. Pääsisäänkäynnin yläpuolella oleva iso ikkuna, johon risti on integroitu ja rakennuksen kulmassa katolla oleva kelloteline kirkonkelloineen kertovat rakennuksen käyttötarkoituksesta. Kirkon pihapiirin tiilimuurit liittävät rakennusta rakennuspaikan rinnemaastoon. Ne myös rajaavat sisäänkäynti- ja ulko-oleskelualueita. Kirkkorakennus poikkeaa olemukseltaan lähialueen eri-ikäisistä asuinrakennuksista, ja sillä on keskeinen asema Norrtäljentin kaupunkikuvassa.

Rakennuksen sisätiloja leimaa selkeys sekä tilajäsentelyssä että materiaalivalikoimassa. Lähes neliönmuotoisen pohjamuodon jakaa kahtia eteishalli- ja porrasvyöhyke. Ensimmäisessä kerroksessa sen toiselle puolen sijoittuvat kirkkosali ja seurakuntasali ja toiselle puolelle toimistohuoneiden vyöhyke. Toisessa kerroksessa on pääasiassa kerho- ja kokoontumistiloja, jotka ryhmittyvät eteishalliin

ympärille. Sekä ensimmäisen että toisen kerroksen eteishalleihin on suora käynti ulkoa.

Sisätiloissa näkyviin jätetyt kantavat betonirakenteet ovat merkittävässä roolissa. Pilari- ja palkkiruudukkoa täydentävät seinissä tummat punatiilialueet ja kattopinnoissa lautaverhoukset. Kirkkosalissa ja osassa toisen kerroksen tiloja betonipalkkien muodostamat ruudukot ovat koko korkeudeltaan näkyvissä. Palkkiruudukkoon on yhdistetty myös kattoikkunoita, jotka tarjoavat tasaisen luonnonvalon kokoontumistiloihin. Väliseinien ylälasikaistat ja lasiväliseinät puolestaan liittävät tiloja toisiinsa.

Kirkkosali on rakennuksen ainoa kaksikerroksinen tila, mutta sitä ei ole korostettu rakennuksen ulkohahmossa. Salin arkkitehtonisen luonteen lähtökohtana on vaaleaksi maalattujen betonirakenteiden muodostama ”ranka”. Sitä täydentävät toisaalta tiilipinnat seinissä ja lattiassa sekä avattavat taiteseinät ja lasiväliseinät.

Kirkon sisätilat ovat säilyneet erittäin hyvin rakennusosien, pintojen, yksityiskohtien ja mm. valaisinten osalta.

Museoviraston kanta

Oulunkylän kirkolla on kiistatta rakennustaiteellisia arvoja aikakautensa edustajana. Kirkko edustaa eheää, kokonaisvaltaisesti suunniteltua ja toteutettua 1960-luvun ja 1970-luvun taitteen arkkitehtuuria. Sisätilojen poikkeuksellinen säilyneisyys kertoo laadukkaista materiaaleista ja huolellisesti suunnitelluista yksityiskohdista. Rakennuksella on myös julkisena rakennuksena kaupunkikuvallista merkitystä Oulunkylässä.

Oulunkylän kirkko kuuluu ajallisesti siihen seurakunnalliseen rakennuskantaan, joka on selvästi uhattuna lukuisten purkusunnitelmien takia. Edellä mainitusta rakennuskannasta arvokkaimpien suojelutarve tulisi selvittää. Oulunkylän kirkon voi arvioida kuuluvan niihin. Tästä syystä Oulunkylän kirkon purkuesitystä tulee arvioida huolellisesti.

Arkkitehtitoimisto Heikki Castrén & Co:n ja Castrén–Jauhiainen–Nuutila Oy:n suunnittelutyöt olivat pitkälti toimistorakentamista. Oulunkylän kirkko on tietävästi ainoa Heikki Castrénin ajan kirkollinen rakennus. Toimiston 1960–70-lukujen töistä on purettu Lahden SYP:n konttori (1977), Espoon kaupungintalo (1971) ja Virastotalo 1 (1975) sekä osittain myös vakuutusyhtiö Pohjolan toimitalo (1969). Konalan kirkkona tunnettu seurakuntakoti (1973) on muutettu päiväkotikäyttöön. Jäljellä ajanjaksolta ovat muun muassa nk. Nesteen torni (1976, nyk. Accountor Tower) Espoossa ja Pohjolatalo Kouvolassa (1977).

Vaikka korjaustoimenpiteiden etenkin ulkoseinien osalta on arvioitu olevan laajoja, pitää Museovirasto merkittävänä kulttuurihistoriallisena menetyksenä, mikäli Oulunkylän kirkko purettaisiin. Luonteeltaan monitoimirakennuksena kirkkoon soveltuisi muuhunkin kuin seurakunnalliseen toimintaan.

Museovirasto ei käytettävissään olevin tiedoin ja edellä mainituin perusteluin puolla purkamislupaa. Rakennuksen säilymis- ja korjaamisedellytyksiä tulee tutkia.

Oulunkylän kirkko on kirkkolain mukainen kirkollinen rakennus, ja sen käyttöön ottamisesta on kulunut yli 50 vuotta. Kirkon rakentamispäätös on vahvistettu kirkkohallituksen täysistunnossa 14.11.1968. Oulunkylän kirkosta luopumisessa tulee noudattaa kirkkolain 652/2023 säännöstä, jonka mukaan kirkkovaltuuston on haettava

kirkkohallituksen lupa ennen toimenpiteisiin ryhtymistä, jos asia koskee luopumista kirkon käytöstä (KL 3 luku, 21 §:n 3 mom., kohta 4).

Museovirasto pyytää saada lupapäätöksen tiedokseen.

Yli-intendentti

Johanna Björkman

Yliarkkitehti

Sirkkaliisa Jetsonen

Liitteet

Jakelu Sitowise

Tiedoksi Edla Mäkelä
Helsingin seurakuntayhtymä
Sari Sahlberg

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

MV/25484/2023

HELSINKI, Teinintie 10, Oulunkylän kirkon purkaminen

Asiakirja / Dokument / Document

MV/25484/2023-2

HELSINKI, Teinintie 10, Oulunkylän kirkon purkaminen